

درس خارج فقه مضرت آیت الله مسینی بوشهری (دامت برکاته)

تاریخ: ۱۴ فروردین ۱۴۰۰

موضوع کلی: فصل فیما یحرم علی الجنب

مصادف با: ۲۰ شعبان ۱۴۴۲

موضوع جزئی: وجوب خروج محتلم یا جنب از مسجد الحرام و مسجد النبی (ص)

جلسه: ۸۹

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹

«الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد وآله الطاهرین و اللعن علی اعدائهم اجمعین»

مسأله ۶۵۲: «من نام فی أحد المسجدين و احتلم أو أجنب فیهما أو فی الخارج و دخل فیهما عمداً أو سهواً أو جهلاً وجب علیه التیمم للخروج إلا أن يكون زمان الخروج أقصر من المكث للتیمم فیخرج من غیر تیمم أو كان زمان الغسل فیهما مساوياً أو أقل من زمان التیمم فیغتسل حیث و کذا حال الحائض و النفساء»^۱.

به نظر مرحوم سید (ره)، کسی که در یکی از دو مسجد (مسجد الحرام و مسجد النبی (ص)) بخوابد و محتلم شود یا خود را جنب کند یا در خارج مسجد جنب شود و عمداً یا سهواً یا از روی جهل داخل مسجد الحرام یا مسجد النبی (ص) شود، واجب است که برای خروج از مسجد تیمم کند مگر اینکه زمان خروج از مسجد از زمان توقف برای تیمم کردن، کوتاهتر باشد که در این صورت، بدون اینکه تیمم کند، از مسجد خارج می‌شود یا اینکه زمان غسل کردن در مسجد الحرام یا مسجد النبی (ص) مساوی یا کمتر از زمان تیمم باشد که در این صورت، غسل می‌کند و حال حائض و نفساء نیز این گونه است.

مسأله مذکور دو فرع دارد؛

فرع اول، این است که کسی که در یکی از دو مسجد (مسجد الحرام و مسجد النبی (ص)) بخوابد و محتلم شود یا خود را جنب کند یا در خارج مسجد جنب شود و عمداً یا سهواً یا از روی جهل داخل مسجد الحرام یا مسجد النبی (ص) شود، واجب است که برای خروج از مسجد تیمم کند، مگر اینکه زمان خروج از زمان توقف برای تیمم کردن، کوتاهتر باشد که در این صورت، بدون اینکه تیمم کند باید از مسجد خارج شود.

فرع دوم، این است که زمان غسل کردن در مسجد الحرام یا مسجد النبی (ص) مساوی یا کمتر از زمان تیمم کردن باشد که در این صورت باید غسل کند و سپس از مسجد خارج شود.

دلیل حکم مذکور در مسأله مورد بحث، روایت صحیحہ ابی جعفر (ع) است؛

عَنْ أَبِي حَمْزَةَ قَالَ: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ (ع): «إِذَا كَانَ الرَّجُلُ نَائِماً فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَوْ مَسْجِدِ الرَّسُولِ (ص) فَاحْتَلَمَ فَأَصَابَتْهُ جَنَابَةٌ فَلْيَتَيَمَّمْ وَلَا يَمُرَّ فِي الْمَسْجِدِ إِلَّا مُتَيَمِّماً وَلَا بَأْسَ أَنْ يَمُرَّ فِي سَائِرِ الْمَسَاجِدِ وَلَا يَجْلِسَ فِي شَيْءٍ مِنَ الْمَسَاجِدِ»^۲.

ظاهر این است که روایت مذکور در صدد بیان حرمت بودن جنب در مسجد الحرام و مسجد النبی (ص) است مطلقاً، یعنی جنب حرام است که وارد مسجد الحرام و مسجد النبی (ص) شود، هر چند در این مساجد توقف نکند و قصدش عبور از مسجد باشد. بنابراین، خصوصیتی در جنابت و احتلام نیست تا بر مورد روایت جمود شود و گفته شود که حکم مذکور در این روایت اختصاص به محتلم دارد و جنابت از راهی دیگر غیر از احتلام را شامل نمی‌شود، بلکه ملاک در حرمت، جنابت است، هر چند که جنابت در

۱. سید محمدکاظم، طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۸۷.

۲. شیخ حر عاملی، وسائل الشیعة، ج ۲، کتاب الطهارة، ابواب الجنابة، باب ۱۵، ص ۲۰۶، ح ۶.

خود مسجد الحرام یا مسجد النبی (ص) حادث شود که شخص نمی‌تواند در این دو مسجد با حالت جنابت توقف داشته باشد و باید تیمم کند و خارج شود و لذا به این روایت صحیح می‌توان بر حرمت بودن جنب در مسجد الحرام و مسجد النبی (ص) استناد کرد، هرچند که توقفی صورت نگیرد و فقط شخص از مسجد عبور کند، کما اینکه می‌توان به این روایت بر حلال بودن عبور جنب از سایر مساجد استناد کرد.

اما اینکه در این روایت به نحو مطلق، به تیمم امر شده است بر مورد غالب حمل می‌شود چون در فرض مذکور در روایت که شخص در مسجد الحرام یا مسجد النبی (ص) می‌خوابد و محتلم می‌شود، معمولاً زمینه برای غسل کردن وجود ندارد و زمانی که شخص برای تیمم صرف می‌کند کمتر از زمانی است که برای غسل کردن صرف می‌شود و لذا باید تیمم کند، اما اگر شخص بتواند غسل کند و زمانی که برای غسل صرف می‌کند مساوی یا کمتر از زمانی باشد که برای تیمم صرف می‌کند باید غسل کند.

نتیجه اینکه، مکث و توقف جنب در مسجد الحرام و مسجد النبی (ص) و همچنین، عبور جنب از مسجد الحرام و مسجد النبی (ص) حرام است و اگر شخص در یکی از این دو مسجد خوابیده باشد و جنب شود باید تیمم کند و از مسجد خارج شود، مگر اینکه زمانی که برای تیمم صرف می‌شود بیشتر از زمانی باشد که برای خروج از مسجد صرف می‌شود که در این صورت باید بدون اینکه تیمم کند از مسجد خارج شود و همچنین، اگر زمانی که برای تیمم صرف می‌شود مساوی یا بیشتر از زمانی باشد که برای غسل صرف می‌شود، شخص باید غسل کند و سپس از مسجد خارج شود.

«الحمد لله رب العالمین»